

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МИСТЕЦТВ
ІМЕНІ І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО

А. О. Мельник

**НАВЧАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ РЕПЕРТУАР
В КУРСІ «ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА»**

Методичні рекомендації
для студентів спеціальності 025 «Музичне мистецтво»
спеціалізації «Оркестрові струнні інструменти»
(скрипка)

Харків 2022

УДК 780.614.331.071.2:37.016
М48

Друкується за рішенням Вченої ради Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (протокол № 6 від 27 січня 2022 р.)

Рецензенти:

Сташевська Інна Олегівна – заслужений діяч мистецтв України, доктор педагогічних наук, професор, перший проректор Харківської державної академії культури.

Александрова Оксана Олександрівна – доктор мистецтвознавства, професор кафедри теорії музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського, доцент.

Автор:

Мельник Алла Олексіївна кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри оркестрових струнних інструментів Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.

Мельник А. О. «Навчально-педагогічний репертуар»: Методичні рекомендації для студентів спеціальності 025 «Музичне мистецтво» спеціалізації «Оркестрові струнні інструменти (скрипка)» / Харк. нац. унів. мистецтв; 2022. – 35 с.

Методичні рекомендації укладено відповідно до програми курсу «Педагогічна практика» для студентів спеціальності 025 «Музичне мистецтво» спеціалізації «Оркестрові струнні інструменти» (скрипка).

Запропоновано методику аналізу навчально-педагогічного репертуару та надано репертуарні списки рекомендованих творів. Методичні рекомендації будуть у нагоді здобувачам вищої освіти для проведення занять з «Педагогічної практики» в процесі самостійного підбору навчально-педагогічного репертуару.

УДК 780.614.331.071.2:37.016
М48

© Мельник А. О. 2022

© Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського

ЗМІСТ

Передмова	4
1. Методика роботи з навчально-педагогічним репертуаром	5
2. Методика та приклади аналізу педагогічного репертуару	6
3. Перелік творів, пропонований для аналізу здобувачам вищої освіти II та III курсів освітнього рівня «бакалавр»	10
4. Методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти III та IV курси освітнього рівня «бакалавр»	14
5. Перелік творів, пропонований для аналізу здобувачам вищої освіти освітнього рівня «магістр»	19
6. Твори українських композиторів за жанровим спрямуванням	27
Післямова	33
Література	34

ПЕРЕДМОВА

Одним із дієвих засобів стимулювання професійних запитів здобувачів вищої освіти є регулярне звернення до репертуарної скарбниці творів композиторів різних епох. Практичне ознайомлення з ними відбувається як у формі аудиторних практикумів під керівництвом досвідчених викладачів, так і у формі підсумкових семестрових заліків. Такий семінар-залік включає в себе виконавський аналіз творів великої та малої форми, інструктивного матеріалу (гами, вправи, етюди). Ці форми роботи є дуже корисними для здобувачів, оскільки розширюють та поглиблюють їх теоретичні та практичні фахові знання.

Вміння вільно оперувати професійними поняттями, відшукувати оптимальні варіанти розв'язання творчих завдань, домагатися найбільшої повноти художнього враження, — вкрай необхідна якість не лише для майбутнього викладача, але й у значній мірі для виконавця-соліста, оркестранта й ансамбліста. Ідея регулярного самостійного ознайомлення здобувачів з педагогічним репертуаром полягає саме у пробудженні, спрямуванні та розвитку власної творчої, аналітичної ініціативи. Аналіз навчально-педагогічного репертуару, звісно, спочатку спирається на досвід попередніх занять із викладачем педагогічної практики. Починаючи з більш простих творів, поступово розширюючи їх коло та ускладнюючи матеріал аналізу, здобувачі набувають нового досвіду, практичні навички та власні творчі переконання.

Актуальність рекомендацій обумовлена необхідністю розширення професійного світогляду здобувачів-скрипалів шляхом регулярного практичного ознайомлення з педагогічним репертуаром на різних етапах навчання.

Методичні рекомендації укладено відповідно до програми курсу «Педагогічна практика» для студентів спеціальності 025 «Музичне мистецтво» спеціалізації «Оркестрові струнні інструменти» (скрипка).

1. Методика роботи з навчально-педагогічним репертуаром

На прикладах нескладних етюдів, п'єс, концертів або сонатин, викладач-консультант надає початкові принципи розбору матеріалу, послідовності аналізу, привчаючи здобувача вищої освіти оперувати професійними поняттями, вибудовуючи і самий процес уроку, і елементи аналізу у стрункий логічний ряд, кінцевий пункт котрого — виразне переконливе виконання спочатку не цілого твору, а невеликої завершеної його частини, основних моментів. Засоби виконання, що їх застосовує учень, повинні перетворюватися не просто на більш-менш досконалий інструмент відтворення тексту твору, а на засіб творчого його осмислення. Певна річ, це вимагає все більш досконалих технічних засобів, тому не можна ніяк обминати методичного та ґрунтового засвоєння технічного матеріалу. Проте слід наголосити на все тому ж неодмінному завданні: пошуках навіть у найпростішому інструктивному матеріалі раціональних зернят, що проростаючи допомогли б розвиненню саме творчих задатків юного музиканта. Тобто, йдеться про творче осмислення, відбір та художнє конструювання навіть простого етюдів або дитячої п'єси.

Кульмінацією заняття має стати влучне лаконічне узагальнення кола проблем та завдань, призначених для подальшої самостійної роботи. Власне, резюме — це саме те, що має бути занотоване у місткій лаконічній та доступній формі у щоденнику з педагогічної практики (доречно було би час від часу проводити семінар-практикум для здобувачів, присвячений веденню учнівського щоденника).

Поруч із ускладненням технічних прийомів, форми творів, набуттям певного виконавського досвіду провідною ідеєю мусить стати ідея невпинного розширення та неодмінного поглиблення аналітичного досвіду здобувача. Відштовхуючись від загального характеру твору або його закінченої частини, слід націлитися на поглиблення та деталізацію

аналізу, - спочатку до частини музичної форми, врешті-решт зосереджуючись на найменших складових частках утворення характеру – виразових інтонаціях.

2. Методика та приклади аналізу педагогічного репертуару

Аналіз педагогічного репертуару включає в себе такі основні підрозділи:

- стисле повідомлення про композитора, історію та епоху написання твору;
- найбільш відомі виконавці даного твору (аналіз існуючих аудіо-, або відеозаписів);
- характеристика жанру та композиційних закономірностей твору;
- образний зміст твору, окремих його частин;
- особливості втілення характеру за допомогою інструментальних засобів художньої виражальності;
- технічні завдання, що постають під час вивчення твору, як у цілому, так і у вузлових виразових фрагментах;
- шляхи подолання технічних труднощів; відбір допоміжного технічного матеріалу;
- резюме - стислий місткий висновок з приводу всього сказаного та проілюстрованого власним виконанням на інструменті.

Додаткові підрозділи включають інформацію щодо:

- віку (класу, курсу), для якого призначено твір;
- вирішення інструментальних завдань обраного твору;
- результату, передбаченого у процесі роботи над твором.

Наведемо приклади аналізу педагогічного репертуару.

Луї-Клод Дакен, «Зозуля»

Луї-Клод Дакен – французький композитор XVIII століття, автор чисельних п'єс для клавесину та органа. «Зозуля» - програмний твір для клавесину, у стилі рококо, перекладений для скрипки, тональність - *d-moll*.

Форма твору - рондо французьких клавесиністів.

Темп – *Allegro*, характер жвавий, витончений.

Артикуляція: в лівій руці роздільна, в правій – злитна.

Основні технічні завдання: чистота інтонації, грамотний розподіл смичка, зміна струн, чіткість падіння пальців лівої руки, виконання штучних флажолетів.

Допоміжний технічний матеріал: гама *d-moll*, Г. Шрадик. Вправа № 1, вправи на флажолети.

П'єса націлена на розвинення швидкості пальців лівої руки.

«Прелюдія та АLEGRO у стилі Г. Пуньяні»

Автор твору - Фріц Крейслер (1875-1962), видатний австрійський скрипаль, композитор, автор чисельних скрипкових мініатюр.

«Прелюдія та АLEGRO» (1905 р.) входить до репертуару учнів старших класів музичних шкіл та перших курсів музичних коледжів.

Основні виконавські складнощі та шляхи їх подолання. Ф. Крейслер використав у своєму творі велике різноманіття прийомів скрипкової техніки, зокрема штрихової. Застосовуються такі штрихи як *martelé*, *détaché*, *grand détaché*, *spiccato*, комбіновані штрихи, а також акордова техніка. Для лівої руки проблему складає техніка подвійних нот та акордів, переходи на великі інтервали.

Прелюдія написана у тричастинній формі *Allegro-Andante-Allegro*. Перший розділ *Allegro* виконується нюансі *f* активним широким штрихом *marcato* (з твердою атакою на початку звука та філіруванням у кінці) водночас з імпульсом вібрації у лівій руці. Важливо слідкувати за чіткими змінами смичка і падінням та відскоком пальців. Другий розділ (*Andante*) побудований на інтонаціях теми

Allegro. Він має імпровізаційний характер, виконується виразним, м'яким *détaché*. Для точного відтворення ритму (постійному переходу з чверті на шістнадцяті тривалості) рекомендується уявно заповнювати чверть шістнадцятими. При повторенні теми Allegro нюанс змінюється з *f* на *p*. Отже й ігрова точка штриху *marcato* опиниться у верхній половині смичка, ближче до шпичця, на відміну від першої частини. Активне взяття звуку при цьому - залишається.

Алегро має форму рондо. Темі притаманна танцювальність. Основна складність для правої руки полягає у чергуванні штрихів від *détaché* до *spiccato* й навпаки. Для усунення цієї проблеми потрібно слідкувати за частиною смичка в якій можливе виконання *spiccato* (середня частина або ж ближче до нижньої). Також потрібно слідкувати за однорідним звуковидобуванням вниз та вверх смичком. У акордовій техніці важливо грати одразу по трьох струнах, для чого слід змістити ігрову точку ближче до грифу (там кут між струнами менше) і не перетискати звук. У пасажі на струні соль наприкінці твору потрібно навпаки - змістити ігрову точку ближче до підставки.

Серед інтонаційних проблем – незручні мелодичні ходи у кульмінації Алегро, котрі рекомендується вчити подвійними нотами у зручному темпі для досягнення стійкої інтонації.

Таким чином, «Прелюдія та Алегро у стилі Г. Пуньяні» Ф. Крейсера дає змогу учневі розвинути свою технічну штрихову базу (за рахунок різноманіття штрихів), покращити інтонацію у подвійних нотах та акордах, збагатити художній смак (за рахунок загальної концепції твору, стилізованого під давню епоху).

В. Косенко «Мрії»

Віктор Косенко (1896-1938) український композитор, піаніст, педагог.

П'єса «Мрії» для скрипки та фортепіано була написана у 1919 році та присвячена скрипалю В. Скороходу. Вона входить до репертуару учнів музичних шкіл старших класів музичних коледжів (училищ).

Твір має авторську позначку *lento cantabile*. Отже, це кантилена, плавна, наспівна п'єса вокальної природи, у якій використовуються характерні для виконання скрипкової кантилени штрихи: *legato* та *détaché*.

Серед ритмічних особливостей - перемінний розмір (3/4, 4/4). Для того щоб не загубити сильні долі слід уявно наповнювати довші тривалості коротшими (наприклад чверті - вісімками).

Твір містить значу кількість відхилень та модуляцій, що потребує відповідності інтонації з темперованим строем гармонічного супроводу, та передчуття звуку. Мелодію рекомендується мислити довгими фразами (по 8 тактів) та рельєфно її відтворювати. В цьому допоможуть плавні зміни смичка та однорідна рівномірна вібрація у лівій руці. Спокійними, плавними, відповідними характеру й темпу твору мають бути переходи.

Твір В. Косенка «Мрії» розвиває в учневі такі професійні якості як гармонічний та мелодичний слух (за рахунок відхилень та модуляцій). Дає змогу попрацювати над звуковидобуванням, домогтися однорідності звуку, його приємного тембрового забарвлення, що досягається, у свою чергу, грамотним розподіленням та плавними змінами смичка, м'яким з'єднанням струн у правій руці та спокійними переходами у лівій. Окрім того, робота над п'єсою допоможе вкотре відчути вокальну природу скрипки та розвинути ансамблеве чуття.

Під час заліку, для більш планомірного оформлення свого повідомлення, здобувач може користуватися нотатками-планом, попередньо узгодженим з викладачем-консультантом. Матеріал для залікового аналізу отримується заздалегідь у терміни, визначені керівником практики. Читка послідовна

організація процесу ознайомлення з репертуарною скрипковою скарбницею безперечно послужить збагаченню професійного досвіду молодого фахівця. Поступове розширення кола репертуару, що аналізується, підвищення ступеню його складності має неодмінно виховати вміння самостійно оперувати професійними поняттями, логічно обґрунтовувати застосування виконавських засобів з точки зору їхньої доцільності, відшукувати допоміжний технічний матеріал.

3. Перелік творів, пропонований для аналізу здобувачам вищої освіти

II та III курсів освітнього рівня «бакалавр»

Етюди

Бакланова Н.	Шість тюдів
Донт Я.	Етюди ор. 37
Кайзер Г.	36 етюдів
Комаровський А.	Етюди у позиціях
Крейцер Р.	Етюди
Львов А.	Каприси
Мазас Ф.	Етюди зош. 1-2
Соколовський М.	Вибрані етюди, т. 1-2.
Фіорілло Ф.	Етюди
Яншинов А.	6 етюдів для інтонації 6 етюдів для правої та лівої рук Вправи у акордах

Твори крупної форми

Акколаї Ж.	Концерт ля-мінор
Аляб'єв А.	Варіації Ля-мажор
Бакланова Н.	Варіації Соль-мажор
Бах Й.С.	Концерт ля-мінор Концерт Мі-мажор
Беріо Ш.	Варіації ре-мінор
Бетховен Л.	Сонатина Соль-мажор
Вівальді А.	Концерт ля-мінор Концерт Соль-мажор
Віотті Дж.	Концерт № 23 ч. I
Гендель Г.	Сонати

Данкля ІІІ.	Варіації
Комаровський А.	Варіації
	Варіації на російську тему
	Концерт № 3
Кореллі А.	Сонати
Мазас Ж.	Варіації
Нардіні П.	Концерт мі-мінор
Перселл Г.	Соната соль-мінор
Раков М.	Концертіно
Роде П.	Концерти №№ 6, 7, 8
Сенайє Ж.	Соната соль-мінор
Стоянов В.	Концертіно
Телеман Г.	Фантазії для скрипки соло
Холлендер Г.	Легкий концерт

І'єси малої форми

Александров А.	Арія
Аляб'єв О.	Соловей
Аренський А.	Зозуля
Бакланова Н.	Алегро
	Етюд-легато
	Етюд-стакато
Бах Й.С.	Сіціліана
	Рондо
	Арія
	Жига
Бетховен Л.	Менует
	Контрданс
Боккеріні Л.	Жига
	Менует
Брамс Й.	Колискова (обр. К. Мостраса)
Власов В.	Весела пісенька
Гедіке О.	Арія
	Вальс
Глінка М.	Жайворонок
	Почуття
	Вальс
	Ноктюрн
	Мазурка
Глієр М.	Народна пісня
	Арія

	Гумореска
	Мазурка з балету «Тарас Бульба»
	Романс
	Вальс
	Пастораль
	Анданте
	Скерцо
Глюк Х.	Гавот
	Мелодія
Дакен А.	Зозуля
Деплан Д.	Інтрада
Дваріонас Б.	Вальс
	Елегія
Дженкінсон Е.	Танок
Кабалевський Д.	Клоуни
	Етюд
	Полька
	На свято
	Хода
	Літній ранок
	Гавот з сюїти «Комедіанти»
	Скерцо
Калінніков В.	Сумна пісня
Кіркор Г.	Таджицька
	Танцювальна
Клерамбо Н.	Прелюдія та алегро
Козловський І.	Адажіо
	П'еса
Кореллі А.	Куранта
	Сарабанда
	Жига
Крейслер Ф.	Марш дерев'яних солдатиків
	Менует у стилі Порпора
Крейн Ю.	Словацька мелодія
	Чеська пісня
Кулау Ф.	Рондо
Куперен Ф.	Маленькі повітряні млини
Кюї Ц.	Безперервний рух
	Проста пісенька
	Скерцето
Львов А.	Народна мелодія

Люллі Дж.	Гавот та волинка
Маттесон І.	Арія
Мендельсон Ф.	Весела пісня
Мострас К.	Східний танок
	Етюд ля-мінор
	Хоровод
Моцарт В.	Адажіо та дивертисмент
	Рондо ля-мажор
Мусоргський М.	Сльоза
Обер Л.	Престо
Перголезі Дж.	Арія
Попатенко Т.	Скерцо
	Романс
Поплавський М.	Тарантела
Прокоф'єв С.	Марш
	Гавот
	Російський танок
Пуньяні Г.	Ларго
Раков М.	Маленький вальс
	Прогулянка
	Наспів
	Етюд-скерцо
	Весела гра
	Вальс
	Тарантела
	Мазурка
Раков М.	Спогад
	Вокаліз
Римський-Корсаков М.	Пісня індійського гостя з опери «Садко»
	Пісня скомороха з опери
	«Казка про царя Салтана»
	Арієта Снігуроньки
Рубінштейн А.	Пляска річок та струмочків
	Мелодія
Свиридов Г.	Прялка
	Сумна пісенька
Сен-Санс К.	Лебідь
Сметана Б.	Вальс
Тартіні Дж.	Сарабанда
Хачатурян А.	Колискова з балету «Гаяне»
	Ноктюрн

Хандошкін І.	Канцона та менует
Чайковський П.	Колискова в бурю
	Сумна пісенька
	Неаполітанська пісенька
	Вальс
	Солодка мрія
	Мазурка
	Колискова
	Ната-вальс
	Пісенька без слів
	Осілля пісня
Ширинський В.	Наспів
	Скерцо
Шостакович Д.	Танок
	Романс
	Вальс-жарт
	Контрданс
	Ліричний вальс
	Ноктюрн
	Весняний вальс
Шуберт Ф.	Бджілка
Шуман Р.	Дід мороз
	Травнева пісенька
	Мрії
Яншинов А.	Прялка

4. Методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти «бакалавр» (III та IV курси)

Програма спеціального класу скрипки музичного училища (коледжу мистецтв), що відрізняється від шкільної зростаючим художнім та технічним рівнем, розширенням кола виразових засобів логічно передбачає також певне зростання рівня та сутності вимог до глибини та професійності теоретичних коментарів здобувачів, їхнього інструментального «озвучення».

На ґрунті вже набутого попереднього досвіду, залишаючи незмінною звичну послідовність аналізу, слід звертати все більшу увагу на

поглиблення його художньої змістовності, поруч зі зверненням до допоміжної методичної, довідкової та музикознавчої літератури, фонетики. Жанровий набір творів, що аналізуються, лишається незмінним: крупна форма (Концерт, Рапсодія, Сюїта, Варіації), дві п'єси різного характеру (одна з них українського автора). Варто зазначити, що з пропонованого списку етюдів практикант повинен навчитися відбирати такі, що служили б допоміжним матеріалом для подолання технічних труднощів художньої частини програми, що аналізується: художні завдання і тут висувалися би на передові позиції.

Таким чином, удосконалюється самий *апарат* аналізу, розширюється коло його засобів, звичною стає його системність, - як у значенні послідовності, порядку, – так і у сенсі обов'язкового правила, звички, насущної потреби. Важливою ланкою такої системи мусить стати прослуховування або перегляд записів відібраних для аналізу творів, висловлювання власної думки щодо художнього враження, уявлень, вподобань, співставлень.

Самий же відбір творів для аналізу бажано з часом засновувати на власній ініціативі здобувачів-практикантів, враховуючи їх інтереси та вподобання, прагнучі при цьому охопити якнайширше коло стилів та жанрів.

Отже, на старших курсах залік набуває форми співбесіди, диспуту невеликої – у 5-6 осіб – групи здобувачів; і для такого творчого спілкування пропонуються наступні твори:

Етюди

Давід Ф.	Етюди (у супроводі 2-ї скрипки)
Данкля Ш.	Етюди оп. 73
Донт Я.	Етюди оп. 37
Кампаньолі Б.	Етюди
Роде П.	24 каприси

Збірка етюдів для скрипки та фортепіано для музичних училищ (ред. Ю. Уткіна).

Твори великої форми

Беріо Ш.	Концерт № 7
Верачіні Ф.	12 сонат
Вівальді А.	Концерт соль-мінор
	2 сонати
Віотті Дж.	Концерт № 22
В'єтан А.	Балада та полонез
	Фантазія-апасіоната
	Концерт № 2
Віталі Т.	Чакона
Гайдн Й.	Концерт Соль-мажор
Джемініані Ф.	Соната ре-мінор
Кабалевський Д.	Концерт
Каструччі П.	Концерт
Кореллі А.	Фолія
Крейцер Р.	Концерт № 13
	Концерт № 19
Леклер Ж.	Соната соль-мінор
Моцарт В.	«Аделаїда»
	Концерт №1, Сі-бемоль-мажор
	Концерт № 2, Ре-мажор
Перголезі Дж.	Концерт
Роде П.	Концерти №№ 6, 10.
Сенайє Ж.	Соната соль-мінор
Тартіні Дж.	Соната соль-мінор
Шапорін Ю.	Концертино
Шебалін В.	Концертино
Шпор Л.	Концерти №№ 2, 9, 11.

Твори малої форми

Айвазян А.	Пісня
Александров А.	Арія
Аляб'єв О.	Інтродукція та тема з варіаціями
Аренський А.	Зозуля
	Незабудка
Бабаджянян А.	Прелюдія
Балакіреєв М.	Експромт
Баланчівадзе А.	Танок

Бах Й.С.	Сарабанда та Гавот
Бах Ф. Е.	Анданте
Бенда Я.	Граве
Бетховен Л.	Менует Соль-мажор
	Контрданс
	Турецький марш
	Екосез
	Рондо
Богданов-Березовський В.	Менует
	Варіації на теми білоруських пісень
	Скерцо
Верачіні Ф.	Ларго
Вівальді А.	Адажіо
	Інтермецо
Гайдн Й.	Серенада
	Капричіо
	Рондо
	Віваче
	Менует
Гендель Г.	Аріозо
	Арія
Глазунов О.	Арабська мелодія
	Листок з альбому
	Пісня трубадура
	Східний романс
Глінка М.	Листок з альбому
	Спогад про мазурку
	Мелодійний вальс
Глієр Р.	Романс Ре-мажор
	Романс до-мінор
	Анданте з балету «Мідний вершник»
	Інтермецо з опери «Шах-Сенем»
	Скерцо
Граціолі Л.	Адажіо
Давід Ф.	Капричіо
Дакен Д.	Зозуля
Давидов С.	Мелодія
Іщенко Ю.	Менует
	Прелюдія на тему Баха
Кабалевський Д.	Імпровізація
Караєв К.	Вальс

Кореллі А.
Крейслер Ф.

Куперен Ф.
Кюї Ц.

Леклер Ж.
Маттесон І.
Мачаваріані О.
Мединь Я.
Мендельсон Ф.
Моцарт В.

Парадізі П.

Прокоф'єв С.

Пуньяні Г.
Римський-Корсаков М.
Рубінштейн А.
Рубінштейн М.
Тартіні Дж.
Фейгін Л.

Фіокко П.
Хандошкін І.
Цинцадзе С.
Чайковський П.

Китайська красуня
Індійська красуня
Анданте
Алегро
Алегро у стилі Боккеріні
Сіціліана та ригодон у стилі
Франкьора
Прелюдія та Алегро у стилі Пуньяні
Маленькі повітряні млини
Аріозо
Апасіоната
Східна мелодія
Алегро
Арія
Вальс
Романс
Пісня без слів
Арія
Гавот
Токата
Сициліана
Серенада
Андантино
Музичний момент
Зозулі
Арія Шемаханської царівни
Романс
Мелодія
Аріозо
Гумореска
Скерцо
Вальс
Попелюшка
Краков'як
Колискова
Три слов'янські танці
Алегро
Сентиментальна арія
Мелодія
Баркарола
Пісня без слів

Шебалін В.	Імпровізація
	Скерцо
Шер В.	Повільний вальс
Шостакович Д.	Андантино
	Елегія
Шопен Ф.	Етюд фа-мінор
Ешпай А.	Мелодія та танок
Яхін Р.	Поєма

5. Перелік творів, пропонований для аналізу здобувачам вищої освіти освітнього рівня «магістр»

Фаховий досвід здобувачів магістратури у значній мірі вже передбачає досить вільне та професійне володіння методом виконавсько-педагогічного аналізу творів, який базується на ґрунті набутого на попередніх курсах досвіду. Практика попереднього аналізу творів, що вивчаються у спеціальному класі, має стати справою звичайною й традиційною, цікавою й необхідною. Поглиблення аналізу, вдосконалення його методи неодмінно відкриє дещо нове, раніше непомічене, збагативши таким чином досвід музиканта-митця.

На старших курсах музичного училища (коледжу) до звичайного обсягу обов'язкового програмного репертуару традиційно додаються поліфонічні твори для скрипки соло. Зазвичай, окремі частини циклу сонат та партит для скрипки соло Й.С. Баха. Як підготовчий етап до такого звернення доречно порадити ознайомлення із сольними Фантазіями Г. Телемана та Дивертисментами Б. Кампаньолі. Таким чином, додержуючись принципу поступовості та послідовності накопичення фундаментальних професійних понять, - зокрема про особливості поліфонічного розвитку, специфіку виконавських засобів, притаманних музиці бароко, - учень накопичує необхідний багаж знань та понять щодо побудови, структури старовинної сюїти (партити), особливостей та

характеру її складових частин-танців, підготувавшись до ознайомлення з шедевром скрипкової поліфонії – Сонатами та партитами Й. С. Баха, починаючи з окремих невеликих за обсягом частин циклу.

Принципом підбору етюдного матеріалу має стати не випадкове довільне знаходження, механічний відбір, а їхня значущість як допоміжного матеріалу, - чи то призначених для аналізу художніх творів, чи репертуару, над яким учень працює в даний час.

Здобувачам варто також неодмінно звертатися до аналізу камерних сонат. Керівником здобувача-скрипаля у класі камерного ансамблю найчастіше є викладач-піаніст, який навіть при найвищих своїх професійних та художніх явищах не в змозі часом дати поради скрипалеві-ансамблісту щодо специфічних скрипкових засобів виражальності, та безпомилково, з урахуванням можливостей та перспективи творчого зростання студента, підібрати навчальний або конкурсний репертуар. Тому звертання до викладача з фаху щодо підбору програм, виконавського аналізу та редакції скрипкової партії камерної сонати мусить стати нормою з самого початку, - звичайно, не для отримання повної викладацької редакції при пасивному очікуванні готового результату, а заради знаходження у спільному пошуку найбільш прийняттого повного та яскравого варіанту розв'язання інтерпретаторського завдання.

Етюди

Бакланова Н.	Етюди на складне інтонування
Венявський Г.	Вісім етюдів
В'єтан А.	36 етюдів ор. 48
Гавіньє П.	Етюди
Данкля Ш.	24 етюди
Донт Я.	Етюди ор. 73
Кампаньолі Б.	Етюди ор. 35
Львов О.	Етюди (ред. А. Ямпольського)
Ровеллі П.	24 етюди

Родіонов К.

Аренський А.

Бах Й.С.

Брух М.

Вівальді А.

Вайнберг М.

Василенко С.

Венявський Г.

В'єтан А.

Гольдмарк К.

Дваріонас Б.

Дворжак А.

Джемініані Ф.

Карлович М.

Конюс Ю

Кюї Ц.

Лало Е.

Леклер Ж.

Локателлі П.

Мачаваріані О.

Мендельсон Ф.

Моцарт В.

Молік В.

Нардіні П.

Нільсен К.

Паганіні Н.

Перголезі Дж.

Раков М.

Римський-Корсаков М.

Руст Ф.

Сен-Санс К.

Сіндінг К.

Танєєв С.

Тартіні Дж.

Телеман Г.

Фрейгін Л.

Фрід Г.

Етюд

Твори крупної форми

Концерт

Партита № 3 для скрипки соло.

Концерти №№ 1, 2.

Шотландська фантазія

Концерти «Пори року»

Молдавська рапсодія

Сюїта

Концерт № 2

Концерти №№ 1-5.

Концерт

Концерт

Концерт

Концерт

Концерт

Концерт

Концертна сюїта

Іспанська симфонія

Концерт ре-мінор

Соната соль-мінор

Концерт

Концерт мі-мінор

Концерти №№ 3, 4, 6

Концерт

Соната Ре-мажор

Концерт

Чотири сонатини

Концерт Сі-бемоль мажор

Концерти №№ 1, 2

Концертино

Концертна фантазія

Соната

Концерт № 3

Сюїта

Концертна сюїта

Концерт

Соната «Покинута Дідона»

12 фантазій для скрипки соло

Концерт

Концертна фантазія

Хандошкін І.	Сонати для скрипки соло
Хачатурян А.	Концерт
Цинцадзе С.	Концерт
Шебалін В.	Концертіно
	Сюїта «Орієнталія»
Шпор Л.	Концерти №№ 7-11
Штогаренко А.	Концерт
	Твори малої форми
Альбеніс І.	Каталонська пісня
Анкерман Х.	Кубинська пісня
Аренський А.	Вальс
	Прелюдія
	Серенада
	Колискова
	Скерцо
Афанасьєв М.	Романс
	Ноктюрн
	Тарантела
Баланчивадзе А.	Танець
Балтін О.	Мелодія
Барабін Є.	Молдавське капричіо
Барток Б.	Мазурка ля-мінор
	Гумореска
Бах Й.С.	Арія
Бетховен Л.	Анданте з варіаціями
	Адажіо
Брамс Й.	Вальс
	Угорські танці
	Скерцо
Бунін В.	Фантастичний ранок
Вагнер Р.	Аркуш з альбому
Вебер К.	Безперервний рух
В'єтан А.	Рондино
	Тарантела
Венявський Г.	Легенда
	Мазурки
	Польська пісня
	Скерцо-тарантела
	Полонез Ре-мажор
	Полонез Ля-мажор
	Вальс-каприс

Владігеров П.	Жига Каприс ля-мінор Пісня Гумореска Казка
Власов В.	Словацька рапсодія Гумореска Ноктюрн Пісня-балада
Вольф Г.	Пісня
Гаджиєв С.	Алжирський наспів
Галинін Г.	Арія Скерцо
Гедіке О.	Прелюдія Етюд
Гендель Г.	Арія
Глазунов О.	Мазурка-оберек Роздум Ноктюрн та мазурка з музики до драми М. Лермонтова «Маскарад» Адажіо з балету «Раймонда»
Глінка М.	Романс Перська пісня
Гольденвейзер О.	Поєма
Гольц Б.	Скерцо
Губай Є.	Соло з опери «Майстер з Кремони»
Гумель І.	Рондо
Дворжак А.	4 слов'янські танці Гумореска Мазурка Циганська пісня Романтичні п'єси
Дебюссі К.	Менует
Денисов Е.	Адажіо та танок
Дремлюга М.	Лірична пісня
Єгізарян Г.	Ноктюрн і танець
Караєв К.	Колискова Дует з б-ту «Стежкою грому»
Кіракосян Д.	Експромт
Кленцикіс А.	Романс
Крейн Ю.	Канцона і токато

Лютославський В. Лядов А.	Речитатив та аріозо Прелюдія Мазурка Вальс Експромт Фуга Балетна п'єса Скорботна пісня Сарабанда
Макарова Н. Мачаваріані О.	Мелодія Вальс Долурі Романс Східна пісня
Мединь Я.	Поєма Рондино
Метнер М. Моцарт В.	Ноктюрн Менует Ре-мажор Рондо До-мажор Рондо Соль-мажор Рондо Сі-бемоль мажор Адажіо Мі-мажор
Мусоргський М. Наріманідзе Н.	Гопак Танець юнаків Танець дівчат
Нін Х. Новачек О. Овчинников В.	Іспанська сюїта Безперервний рух Балада Японська поєма
Прокофєв С.	П'єси з балету «Ромео і Джульєтта» Марш з опери «Любов до трьох помаранчів» 5 п'єс з балету «Попелюшка»
Раков М.	Імпровізація Поєма Скерцино Сім мелодій
Рахманінов С.	Триптих Романс «Квітень» Романс до-мінор Вокаліз Прелюдія

Римський-Корсаков М.	Східний ескіз Танок скоморохів Політ джмеля
Рис Ф. Сарасате П.	Безперервний рух Інтродукція і тарантела Баскське капричіо Іспанські танці Циганські наспіви
Сільванський М. Сінісало Г. Скарлатті А. Слонімський С. Сметана Б.	Скерцо Дві п'єси з балету «Сампо» Престо Мелодія Рідний край Два дуети
Стравінський І.	Пісня Маври Російський танець
Сук Й.	Балада Апасіонато Сумна мелодія Бурлеска
Тактакішвілі О.	Мелодія Рондо 3 характерні п'єси Романс
Танєєв С. Тартіні Дж. – Крейслер Ф. Фейгін Л. Форе Г. Фрескобальді Д. Фролов І.	Фуга Індонезійська мелодія Колискова Токата Романс Скерцо Вальс-експромт
Хачатурян А.	Пісня-поема «На честь ашугів» Танець Сі-бемоль мажор Танець рожевих дівчат з балету «Гаяне»
Хренніков Т. Чайковський П.	Три п'єси Мелодія Роздум Скерцо Гумореска Російський танець

Шаверзашвілі О.	Соло з балету «Лебедине озеро»
Шопен Ф.-Сарасате П.	Скерцо
Шопен Ф. – Крейслер Ф.	Ноктюрн
Шостакович Д. – Циганов Д.	Мазурка ля-мінор
	Три цикли прелюдій
	Речитатив та Романс зі струнного
	Квартету № 2
	Туш і танцювальна сцена з музики
	До трагедії У. Шекспіра «Гамлет»
Шуберт Ф.	Музичний момент
	Романс
	Арія
Шуман Р. – Крейслер Ф.	Романс
Юдаков С.	Східна поема
Ямпілов Б.	Поема
Яруллін Ф.	Анданте та вальс з б-ту «Шурале2
Яцевич Ю.	Чотири музичні картини

ТВОРИ УКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ

Концерти

Глушков П.	Концерт (на основі українських народних пісень)
Домінчен К.	Концерт
Золотухін В.	Концерт
Іщенко Ю.	Концерт («Молодіжний»)
Кирейко В.	Концерт
Клебанов Д.	Концерти №№ 1, 2
Колодуб Л.	Концерт для скрипки та камерного оркестру
Косенко В.	Концерт
Мілка Є.	Концерт
Майборода Г.	Концерт
Підвала В.	Концерт
Скорик М.	Концерти №№ 1-4
Філіпенко В.	Поєма-концерт
Штогаренко А.	Концерт

Сонати для скрипки і фортепіано

Альбова І.	Соната
Булгаков Л.	Соната
Гнатовська О.	Соната
Голубов І.	Соната
Добрий І.	Соната
Дремлюга М.	Соната
Зноско-Боровський О.	Соната
Іщенко Ю.	Соната
Кирейко В.	Дві сонати-соло
Козаренко О.	Sonata quasi una fantasia
Компанієць З.	Соната
Коляда М.	Соната
Колобков С.	Соната
Корчинський Н.	Сонатина
Косенко В.	Соната
Мілка Є.	Соната
Птушкін В.	Соната
Сільванський М.	Соната
Скорик М.	Соната
Станкович Є.	Sonata piccolo

Концертино, симфонії, рапсодії. Варіації

Губаренко В. Ковач І.	Камерна симфонія Концертино для скрипки з інструментальним Ансамблем
Штогаренко А. Шукайло Л. Шутенко К. Бойко Р. Дремлюга М. Зубицький В. Кирейко В. Кос-Анатольський А. Лапінський Я. Добржинець І. Маєрський Т. Коляда М. Мейтус Ю.	Концертино для скрипки з камерним оркестром Концертино для скрипки з оркестром Концертино для скрипки з камерним оркестром Карпатська рапсодія Рапсодія Рапсодія Рапсодія Закарпатська рапсодія Рапсодія «Українські наспіви» Варіації на тему пісні «Стогне сивий голубочок» Варіації для скрипки соло Варіації Варіації на українську тему

Сюїти, партити

Буєвський Б. Вериківський М. Дроб'язгіна Н. Зноско-Боровський О.	Сюїта для скрипки та ф-но в 4 руки Українська сюїта для скрипки з оркестром Сюїта для скрипки та ф-но Українська сюїта. Туркменська сюїта Диптих Маленька партита Сюїта з балету «Тіні забутих предків» Сюїта Триптих «На верховині» Сюїта
Золкін А. Іщенко Ю. Кирейко В. Пушкаренко О. Станкович Є. Фрейдлін Я.	

Поєми, фантазії, балади

Домінчен К. Жук О. Жуковський Г.	Поєма Поєма Драматична поєма Поєма з балету «Ростислава»
Кирейко В. Коляда М.	Поєма Поєма «Пам'яті товариша»

Кос-Анатольський А.	Поема
Мейтус Ю.	Поема
Станкович Є.	Українська поема
Яровинський Б.	Поема
Жук О.	Рондо-фантазія
Лисенко М.	Дві фантазії на українські теми
Станко О.	Українська фантазія
Штогаренко А.	Фантазія для скрипки соло
Іщенко Ю.	Романтична балада
Компанієць Г.	Балада
Щуровський Ю.	Балада для скрипки віолончелі та фортепіано

Каприси, етюди, капричіо

Губаренко В.	Капричіо для скрипки з камерним оркестром
Грінберг О.	Капричіо для скрипки соло
Довженко В.	Етюд-картина
Домінчен К.	Українське капричіо
Жуковський Г.	Гуцульське капричіо
Кирейко В.	Капричіо
Колодуб Л.	Слов'янське капричіо
Косенко В.	Етюд
Лисенко М.	Елегійне капричіо
Маник В.	4 етюди для скрипки та ударних
Ревуцький Л.	Етюд
Скорик М.	Каприс для скрипки соло
Станко О.	8 етюдів
	2 етюди для скрипки соло

Твори малої форми

Борисов В.	Романс
	Вальс-бурлеска
Верьовка Г.	Лірична пісня
Верещагін Я.	Імпровізація
	Мозаїка
Глушков П.	Східна легенда
	Карпатська легенда
	«Пісня» на грузинські теми
	Пісня без слів
	Вальс
	Танок «На грузинську народну тему»
Гомоляка В.	10 п'єс для скрипки і фортепіано

Дичко Л. Домінчен К.	«Веснянки» Романс Поєма Скерцо
Жданов С. Жербін М.	Елегія та експромт Вокаліз Прелюд Вальс-ноктюрн
Жук О.	Арія Гумореска
Жуковський Г.	Інтермецо Вальс-фантазія Бурлеска
Зноско-Боровський О.	Романс Східний танець Пісня і коломийки Гумореска
Золотухін В. Іллєвич О.	П'єси з циклу «Жіночі портрети» «Весняний день». Парафраз на теми пісень Коляди Парафраз на теми опери М. Мусоргського «Сорочинський ярмарок»
Іщенко Ю.	5 п'єс для скрипки соло. «Акварелі» «Гуцульська пісня» «Ліричні сцени» «Музика»
Карабиць І.	«Єврейська молитва» «Музика» для скрипки і фортепіано.
Кармінський М.	Два інтермецо Колискова Вальс Жартівлива
Ківа О. Клебанов Д.	Романс Два інтермецо Скерцо Скерцо
Ковач І. Колобков С. Коляда М. Компанієць З.	Дві легкі п'єси Дивертисмент Експромт «Мрії» Парафраз
Корчмар Г. Косенко В.	

Кос-Анатольський А.	Скерцино Колискова Біля водограю Мазурка
Крутиков С. Лисенко М.	Танець Дзвінки з б-ту «Хустка Довбуша» П'ять спроб медитації Елегія Токата Пряля Сумний наспів Романс
Людкевич С. Лятошинський Б.	Чабарашка Памірська мелодія Танець Три п'єси на таджицькі народні теми
Мейтус Ю.	Скерцо Ноктюрн Алегро
Налбандов Е.	Адажіо кантабіле Хайтарма
Нижанківський О. Опанасюк І. Орфєєв С.	Коломийки Три п'єси Веснянка Романс
Ронжин В. Скорик М.	Відображення Скерцо Збірка п'єс для скрипки та фортепіано
Скорульський М.	Ларго Мелодія Куявяк Імпровізація
Солтис А. Станко О. Станкович Є.	Романс Шляхи і кроки
Степовий Я.	Танець Прелюд
Стеценко В.	Зворушлива історія Волинка
Стеценко К. Стецюн М.	Колискова Болеро Романс
Тиможинський В.	Вечірня пісня

Уманець В.
Хитряк Л.
Хуторянський І.
Штогаренко А.

Шукайло Л.
Щуровський Ю.
Яровинський Б.

Сива зозуля
Новела
Анданте
Танок
Українські танці
Веснянка
Рондо
Пісня
10 п'єс для скрипки та фортепіано
Романс
Веснянка
Ноктюрн
Таджицький танок

ПІСЛЯМОВА

Запропонований репертуар для виконавсько-педагогічного аналізу розташовано за принципом поступового ускладнення. Таким чином, здобувачам молодших курсів освітнього рівня «Бакалавр», що лише започатковують набуття досвіду, запропонована програма середніх та старших класів дитячої музичної школи.

Подальший розвиток навичок виконавського аналізу на старших курсах освітнього рівня «Бакалавр» та першому курсі освітнього рівня «Магістр» закладу ЗВО доречно буде базувати на матеріалі програми музичного училища.

Окремий розділ репертуарних рекомендацій побудований на основі програм скрипкового класу музичних закладів культури і мистецтв 3-4 рівнів акредитації. Претендентам на присвоєння кваліфікаційного рівня «магістр» пропонуються для аналізу твори високого ступеню складності, в яких, на ґрунті набутого досвіду попередніх курсів, відбувався би більш глибокий кваліфікований аналіз виконуваного. Саме тут доцільною уявляється форма семінарів-практикумів, коли доповідач-практикант спілкується з викладачем-консультантом практики, який пропонує можливі варіанти вирішення того чи іншого завдання інструментальними засобами, – неодмінно з інструментом в руках.

Спеціальним розділом у методичних рекомендаціях виділено репертуар для скрипки *українських* композиторів, де твори для зручності розташовано за окремими жанрами. Аналіз цих творів мусить стати обов'язковою складовою залікового модулю кожної із названих академічних груп.

Запропонована методика аналізу навчально-педагогічного репертуару та репертуарні списки стануть у нагоді здобувачам вищої освіти для проведення занять з «Педагогічної практики» в процесі самостійного підбору навчально-педагогічного репертуару.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волощук Ю. І. Спецкурс «Українське скрипкове мистецтво» : навч.-метод. посіб. / Юрій Волощук ; Ін-т культури і мистецтв Прикарпат. ун-ту ім. В. Стефаника. — Івано-Франківськ : Гостинець, 2002. — 82 с.
2. Гребнева І. В. Формування скрипкового стилю в concerti grossi А. Кореллі : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 / І. В. Гребнева ; Харк. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. — Харків, 2014. — 16 с.
3. Євдокімов С. А. Звукова палітра скрипаля та ресурси її збагачення: навч. посіб. / С. А. Євдокімов. — Х. : ХДУМ, 2013. — 208 с.
4. Євдокімов С. А. Скрипкове виконавство: шлях від початківця до віртуоза : навч. посіб. / С. А. Євдокімов. — Харків : ХНУМ ім. І. П. Котляревського, 2007. — 128 с.
5. Завалко Е. В. Детская скрипичная педагогика: инновационный подход монография / Е. В. Завалко. — К. : Центр учебной литературы, 2014. — 376 с.
6. Заранський В. І. Українська скрипкова концертна мініатюра / Володимир Заранський // Наук. зап. / Терноп. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка, Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. — К. ; Тернопіль, 2009. — [Вип.] 2 (21). — С. 33—40.
7. Заранський В. І. Український скрипковий концерт, тенденції жанрово-стильової динаміки : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 / В. І. Заранський ; Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. — К., 2001. — 20 с.
8. Мельник А.О. Тенденції жанрово-стильової динаміки української скрипкової мініатюри другої половини ХХ – початку ХХІ століть : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 / А. О. Мельник ; ХНУМ імені І.П. Котляревського. — Х., 2016. — 16 с.
9. Москаленко В. Г. Про два підходи до аналізу музичних творів / Москаленко

В. // Наук. вісн. Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. — К., 2003.
— Вип. 29. — С. 132—137.

10.Шип С. Музична форма від звуку до стилю : навч. посіб. / С. Шип — К. :
Заповіт, 1998. — 386 с.

11.Юр'єв О. Виразальні можливості скрипкових штрихів. — К. : Музична
Україна, 1974. — 115 с.